

Діана ТАРАНЕНКО,
здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Дмитро МЕЛЬНИЧУК
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри психології та соціального забезпечення
(Державний університет «Житомирська політехніка»)

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Війна принесла біль, втрати та масштабні руйнування. Через воєнні дії багато хто був змушений залишити власні домівки задля рятування життя та життя своїх рідних. Тож питання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб є нагальним для практики соціального забезпечення та актуальним для наукового вивчення.

Згідно із Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», внутрішньо переміщеною вважається особа, яка є громадянином України, іноземцем або особою без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [1]. Цей закон визначає правовий статус внутрішньо переміщених осіб (ВПО), гарантує їм рівні права з іншими громадянами, передбачає механізми соціального захисту та підтримки.

Внутрішньо переміщені особи стикаються з низкою проблем, серед яких труднощі з пошуком роботи, обмежений доступ до медицини та соціальних послуг, відсутність житла. Відповідно до

даних Державної служби статистики України, рівень безробіття серед ВПО значно вищий, ніж у загальному населенні. Ці фактори ускладнюють процес адаптації та зумовляють потребу у спеціальних програмах інтеграції та реабілітації (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори, що впливають на соціальну вразливість ВПО

<i>Соціально-економічні</i>	<i>Психологічні</i>	<i>Інші</i>
втрата майна та житла; безробіття внаслідок вимушеної міграції; труднощі в отриманні соціальних послуг через процедуру оформлення документів та реєстрації на новому місці проживання.	стрес; почуття невизначеності; відчуження та ізоляція.	можлива дискримінація з боку місцевого населення; вік; стан здоров'я.

Джерело: узагальнено на основі [1-3]

Основними проблемами соціального захисту ВПО є відсутність необхідних обсягів ресурсного забезпечення, а також корупційні ризики. Місцеві органи влади часто не мають достатніх фінансових ресурсів для ефективної підтримки ВПО. Також бракує прозорих процедур для отримання допомоги, що підвищує рівень недовіри до державних інституцій.

Для покращення ситуації необхідно розробити нові підходи до соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, доцільно створити ефективні програми працевлаштування, розширити можливості для навчання та перекваліфікації. Інтеграція міжнародного досвіду, наприклад, системи соціальних ваучерів, що надає можливість людям отримати певні товари чи послуги без оплати або зі значною знижкою, чи проєктів суспільно

корисної праці, може сприяти розвитку сталих моделей допомоги ВПО.

Система соціального захисту внутрішньо переміщених осіб є важливим елементом соціальної політики держави, в якій важливу роль відіграють як державні програми, так й ініціативи міжнародних організацій, що надають додаткові ресурси та допомогу. Економічні виклики, інфляція та потреба у робочих місцях потребують постійного вдосконалення підходів. Досвід інших країн та адаптація міжнародних практик можуть допомогти посилити підтримку, сприяти інтеграції ВПО у громади та забезпечити гідні умови життя. Лише комплексний підхід дасть змогу досягти соціальної стабільності та успішної реінтеграції внутрішньо переміщених осіб у суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 року, №1706 // Відомості Верховної ради України: 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

2. Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2014 року № 637: 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637-2014-%D0%BF#Text>

3. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 5 березня 2015 року № 245-VII // Відомості Верховної ради України: 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/245-19#Text>